

tota manera el lligam semàntic amb la idea del 'reclam d'ocells' ja no és gens clara; i l'afinitat de la idea de 'capritx' amb la d'"anar a lloure" és molt més palpable.

D'altra banda a *lloure* apareix clarament en tres textos medievals i no mallorquins, i clarament amb valor de locució adverbial, com ho és el mall. *a lloure*, i també en aquesta ens preocupa el significat, que, més o menys indubtablement, sembla apartada en considerable mesura del de l'expressió mallorquina. En les Ordinacions de la Cort Reial dictades el 1344 per Pere el Cerimoniós: «lo barber serà, en l'ofici de la cambra, ajudant als ajudants en la preparació e ordinació del lit nostre, e d'altre qual-que-qual ornament de cambra: e con s'esdevindrà los ajudants absents ésser, tots los serveys que a aquells pertanyen en la cambra, aquest barber farà e suplirà: e dins nostre alberc, ab los escuders de la cambra, e no *alloure*, lo dit barber jaer serà estret», és a dir, 'estarà obligat a tenir-hi el lliit' (*CoDoACA* v, 75); i quant a *alloure* el *D*Ag. ho interpreta, potser amb bon encert, com «a su libre voluntad». Restaríem, doncs, encara dins la idea general de 'ad libitum', el bestiar que va a *lloure*, els porcs de Cabrera que només si volen es fiquen a jeure dins el corral etc. Val a dir que també es podria entendre amb un significat bàsic diferent.

La sospita en tal sentit augmenta en els dos passatges següents: «prenets-vos éssent de unes persones --- qui abunden en molt parlar e en pintat raonar; a tart les trobarets que prosperen e medren; e no és meravella, car lur enginy meten, e lur temps despenen, en parlar: la obra e la prosperitat anats-la a cercar a *loure*, e atrobar-la-hets en persones de poques noves e de bon assentament», Eiximenis (*DComp.*, *CoDoACA* XIII, 368); en l'ed. *NÇl.* el gloss. del P. Martí de Barcelona tradueix «a pler vostre, allà on vulgueu», i no nego que pugui ser així, ço que ens permet quedar-nos dins un matís semblant al mallorquí; però no se'ns escapi que el context donaria peu a entendre que dissuadeix de cercar la prosperitat en gent que no són aquells, o sigui 'en altre lloc', fr. *ailleurs*.

Així més clar en l'altre passatge de les Ordinacions del Cerimoniós: «ordenam que en la nostra cort sia tots temps un bo e feel apothecari principal, lo qual, quals-que-quals confits per la persona nostra, ell personalmente confesca --- Encara provehir deurà l'apothecari, que ell confesca, e faça, o de *alloure* procur, confits o espècies per les altres persones, e aquelles als nostres camarlencs o als escuders de la cambra deja liurar» (*CoDoACA* v, 88); encara que el *D*Ag. enclou també aquest passatge en la definició «a su libre voluntad», sense declarar-ho enterament exclòs, no sols és forçar molt la idea general del context, sinó que em sembla inconciliable amb la construcció de *a lloure*: aquí aquest de suggereix clarament el significat del fr. *ailleurs*. Arribem a pensar si no tenim aquí un membre més de la família del fr. *ailleurs*, oc. ant. *albor*, nav. ant. *allobre*, cast. ant. *ajubre*, per als quals és sabut que la vella etimologia *ALIORSUM* està fonèticament refutada, i que més aviat sembla venir d'un *ALIUBI* > -u(B)RI, amb repercussió de líquida: veg. el 60

DECH, s. v. *ajeno* i *otro*.⁹

Crec que no hem d'anar tan enllà. Però d'altra banda no podem descartar el suggeriment que algun d'aquests testimonis medievals, no tots, de la locució *alloure* siguin mers errors de lectura per *allonne* *ALIUNDE*(R); el qual sí que és ben conegut, tant en català antic com en llengua d'oc, amb el sentit del fr. *ailleurs*, per més que en català vagi predominar la variant *ENJONDRE* (vegeu). No deu ser el cas de tots tres, puix que fóra extraordinària coincidència la repetició de l'error en els tres casos; i d'altra banda ¿per què no *allondre* amb -d- en cap dels tres?, més que més havent-hi *s'esdevindrà* amb -d- en el primer passatge. Però no fóra desenraonat suggerir que almenys el tercer, s'hagi de deixar desatès en el nostre problema, vista la versemblança que en aquest o en algun més hi hagi la dita falta de lectura.

De tota manera aquest grup de dades medievals no pot deixar de fer-nos trontollar en l'admissió de l'etimologia *LICERE* per al conjunt i fins per al mot balear modern: ¿hi hauria hagut *eu* > *ou* ja en tres o quatre passatges dels Ss. XIV i XV? Si ja hi havia esculpols a donar-ho per bo en el balear modern, ¿com ens decidiríem a admetre això de més a més encara? Tampoc, però, no fóra possible decidir-se a declarar falsa aquesta etimologia. Cal afegir-hi que el *D*Ag. troba en el Procés d'un bordell de Lleida, de 1394, «una bella serp --- que va a *llour* per lo hostal» (sembla clar que s'havia de llegir *a lloure* suplint una titlla de -e sobre la r). I aquí sí que la identitat amb l'*a-lloure* mallorquí és colpidora, i que és ben convincent que en el fons es tracti de *AD + LICERE = ad libitum*.¹⁰

En definitiva heus aquí la meua conclusió, almenys provisional. Cal partir de *LICERE*, que en tots els parlars balears, orientals i rossellonesos, a l'E. Mj., es pronunciava amb una *š*, i que, en el veïnatge de *y*, tendia, més o menys pertot (àdhuc a València poc o molt, per què no?), a pendre un matís labio-velar; en aquest cas la gran proximitat amb el germanisme *lloure* 'reclam' féu que el pas de *š* a *o* és produït en forma més general que en els altres, i en part es consolidés ja algun cop a l'Edat Mitjana, fins i tot fora del territori balear. Car tinguem present que no sols hi havia una paronímia, que fonèticament s'atansava molt a la identitat, sinó que també hi havia una clara afinitat semàntica: no era pas poc el contacte que hi havia entre la idea del noi *fet a son lloure* i la dels qui no volen *obeir los crits e loure*, per tal com «no-ls plau per sos *entuyols*» (= cast. *por sus antojos*, per llurs capritxos).

¹ Possiblement va quedar algun rastre mig incomprensible d'aqueixos usos lliures del verb en velles cançons tradicionals. En un vell romanc, la promesa que falta a la paraula i es vol casar amb un altre, cau morta per la Verge del Carme, que compareix i li retreu: «aquí tens el testimoni / de la promesa passada, / que las promesas del cel / a ningú no *llevan falta*», versió recollida per Giró a Vic per «a MilàF (*Romlo.*, 39.13): és versemblant que Giró copiés interpretant malament un original que digués